

Veronika a vojevůdce

Anna Šochová

Svět zničila dlouhá válka. Už dávno nikdo nevěděl, proč a s kým se bojovalo. Vojáci táhli krajem a po nich zůstávala spoušť. Bylo jedno, která armáda to byla, vojáci všude brali dobytek a obilí, aby měli, co jíst. Hlad a chudoba sužovaly obyčejné lidi snad víc, než požáry a ničení během bojů a dobývání. Opouštěli své pobořené domovy a hledali štěstí tam, kde ještě lidská sídla vypadala jako dřív. Mnozí lidé prožili během války takové utrpení a tolik strachu, že ani dobře spát nemohli. Jejich noční nářek a křik rušil ostatní a nikdo jim neuměl pomoci.

Válečná utrpení ubližovala nejvíc dětem. Mnoho z nich se stalo sirotky a putovalo světem s očima ztmavlýma vší bídou a neštěstím, jaké cestou děti viděly. Tehdy se stalo, že jedno smutné malé děvče sedělo na kraji lesa, dívalo se na zpusťovaný kraj v údolí a utěšovalo svého malého bratříčka, který plakal hlady. Tiše mu zpívalo a objímalo ho, až chlapec usnul.

„Krásně jsi mu zpívala, děvenko,“ ozvalo se za děvčetem. „Jak se jmenuješ?“

„Veronika,“ hleslo děvče a otočilo se ke staré ženě, která přicházela z hloubi lesa.

„Veronika? U nás říkáme Verunka. Neboj se mne, Verunko, já ti neublížím. Zaslechla jsem tvou písničku, potěšila mne.“

„Bratříček má hlad. Chtěla jsem, aby neplakal a odpočinul si. Snad tam dole najdeme něco k jídlu.“

Stará žena usedla do trávy vedle Veroniky.

„Země je vydrancovaná, lidé nemají ani sousto navíc. Ještě je tu louka a les, ukážu ti kořínky a listy, které můžete jíst. Něco uvaříš, něco sníš jen tak. Brzy budou zrát maliny a lesní jahody, potom už bude líp.“

Veronika jí poděkovala a stará žena jí hned předvedla, kterých bylinek a kořínků se nemusí bát. Bratříček zatím spal a Veronika chodila kolem a hledala. Žena ji pochválila, jak dobrá je žačka a ještě poradila:

„Když doneseš do údolí listy malin a jahodníku, směň část za horkou vodu v misce a teplý nápoj tě zahřeje. Pověz mi ještě, co to bylo za píseň?“

Veronika se zarazila. Nevěděla, jak té dobré ženě odpovědět, aby to nevypadalo hloupě.

„Já jen tak zpívám, ani slova to nemá, jenom si přitom představuji samé hezké věci. Až se bratříček vzbudí a nají, natrháme spolu ty lístečky a půjdeme do údolí. Moc vám za všechno děkuji, paní.“

Stará žena pokývala hlavou.

„Že jsi tak zdvořilá a milá, věnuji ti zvláštní dar: Kdykoliv ti bude od téhle chvíle líto člověka, který má těžké sny nebo trápení, dá mu tvůj líbezný hlásek mír a klid, zažene všechny zlé noční můry. Tak jako se utišil tvůj bratříček, utiší se všechny smutky lidí, ze kterých to břemeno budeš chtít sejmout. Dej si však pozor, moje milá, aby ti zůstalo srdce čisté. Jestli někdy někomu útěchu nespravedlivě upřeš, tvůj dar pomine.“

Zmizela, jako když foukne do chmýří pampelišky. V tu chvíli bratříček otevřel oči a Veronika měla jiné starosti, než se starat o zvláštní slova neznámé ženy. Kořínky chlapci moc nechutnaly, ale protože hlad je nejlepší kuchař, přece jen byl za chvíli spokojený, že má něco v bříšku. Ochotně se sestrou natrhal zelené lupení a vydal se s ní dolů do údolí. Zbylo tam několik stavení a skutečně jim jedna hospodyně směnila část lupení za velkou miskou, do které nalila vroucí vodu. Veronika spařila listí a bratříčkovi teplý nápoj udělal dobře.

V těch několika domcích bydleli jen staří lidé a matky s dětmi. Nebyl tu žádný silný muž, který by opravil domy, obdělával pole. Kdo byl zdravý, toho už dávno nějaké vojsko vzalo s sebou. Veronika s bratříčkem směli přespat pod střechou, v sednici s ostatními. Během noci měla hospodyně i tři její děti špatné sny. Sténali ze spaní a něco říkali, jako kdyby vyprávěli o čemsi špatném, co prožili. Veronika se posadila a vzpomněla si na neznámou ženu a svůj dar. Tichounce začala zpívat a opravdu: všichni se brzy utišili a spali dobře až do rána.

Veronika se na druhý den vydala hledat jedlé kořínky, které se včera naučila poznávat. Rozděbila se s ostatními. Hospodyně nešetřila chválou, jaká je šikovná. Pozvala Veroniku, aby u nich s bratříčkem zůstala.

Míjely dny a týdny, lidé si pomalu uvědomovali, že s Veronikou mezi ně přišly klidné noci a posilující spánek. Znovu uvěřili ve smysl práce na polích a v domech, vzpomněli si na smích, písničky a radost z dobrých dnů.

Jenže co ví jeden člověk, poví druhému a za chvíli si po kraji vyprávěli o dívce, která zahání strach a noční můry. Někteří lidé se za tím zázrakem vypravili, chudí i bohatí, a všichni žasli, jak je po duši pohladilo těch několik chaloupek uprostřed květin, zpívající ptáci, kteří se sem slétali a motýli, které sedaly na ramena poutníků. Všem bylo lehčeji na duši dřív, než do vesnice vstoupili a začali se na Veroniku ptát.

Jako kdyby Veronika přinesla kraji klid od všech válek a bojů. Ani vojáci, kteří hledali zásoby, sem nepřišli. Naopak, mnozí poutníci přinášeli do vesnice dary. Veronika dál pomáhala v hospodářství, kde bylo třeba každé ruky. Teprve večer, po západu slunce, vycházela na náves mezi poutníky. Ti už věděli, že nepomůže každému, protože těžké viny její

zpěv nesmyje. Přesto její tichý hlas dokázal ulevit mnoha lidem. Ti, kteří se báli nebo styděli přiznat, že během těžkých válečných let někomu ublížili, kradli, šidili nebo zabili, odtud odcházeli s vírou, že náprava jejich činů jednou přinese i jim samotným takový pokoj, jaký viděli ve tvářích ostatních.

*

Daleko odtud stál zámek v zahradách, kam jezdil odpočívat stárnoucí králův generál. Válčení čas od času ustávalo a králův vojevůdce spokojeně sledoval, jak jeho panství vzkvétá. Sem strasti a bída nedolehly, to si uměl ohlídat.

Přesto se děly věci, na které nestačil. Starý král, kterému vojevůdce věrně sloužil a vyhrával bitvy, zemřel. Mladý král uvěřil svým rádcům, že si vojevůdce přivlastnil velkou část válečné kořisti, kterou měl odevzdat do královské pokladny. Odebral proto stárnoucímu vojevůdci většinu majetku a rozdělil ho svým přátelům. Jenom to panství se zámkem hraběti zůstalo. Nyní také on poznal bezesné noci, ztrpčené velikou křivdou. Doslechl se o malé dívce, v jejíž blízkosti najde klidný spánek snad každý, a sám se vypravil, jen se dvěma nejvěrnějšími druhy, aby ji našel.

Musel se přestrojit za chudáka, aby se nad ním lidé slitovali a pověděli, kudy se má dát. Když však putoval se svými druhy pěšky třetí den, byl tak unavený a sešlý, že mu přece jen někdo ukázal nejkratší cestu.

Uspávačka si prý našla rozlehlou jeskyni za převisem, kam za ní chodily desítky poutníků. Nikdo nevěděl, odkud přichází, ale vždy se najednou mezi nimi objevila a než si kdo uvědomil, co se děje, začala tichounce zpívat.

Starý generál se rozhodl jít dál sám. Požádal druhy, aby jej čekali na jednom místě i s koňmi. Potom se nenápadně připojil k poutníkům, kteří k té jeskyni mířili z různých stran. Stoupal s dalšími do kopce a naslouchal příběhům o naději na mír v duši, které si o Uspávačce vyprávěli. Všiml si osamělé menší ženské postavy v kápi. S nikým si nepovídala, usedla mezi ostatní. Generál se marně rozhlížel a nebyl jediný, všichni čekali. Za chvíli hovor ustal. Generál zaslechl tichý zpěv a někde tam, kde předtím byla malá žena v kápi, seděla dívka, skoro ještě dítě, s obličejem zvednutým k nebi. Zpívala zvláště, beze slov. A přece tak sladce, až generálovi vstoupily slzy do očí. Všichni kolem už leželi a usínali, jenom generál a to děvče byli vzhůru. Dívka dozpívala, rozhlédla se. Mimo starého muže přinesla pokojný sen všem okolo, takže vstala, zahalila se do pláště a chtěla odejít.

„Počkej, děvče,“ chtěl ji zadržet. Otočila k němu hlavu. „Proč jsi nedala spánek i mně?“

„Protože mi tě nebylo líto.“

„Vždyť o mně nic nevíš?“

Dívka pokrčila rameny a opatrně překračovala spící těla, aby vyšla z jeskyně. Generál šel za ní. Dívka tiše vysvětlovala:

„Nemluvil jsi o žádné bolesti. Ostatní ano. Myslela jsem na všechno, co je bolelo a slyšeli na to – tebe však trápí cosi nezvyklého. Neupřela jsem ti dar spánku, jenom nevím, jak ti ho dát.“

Generál žasl. Takové to tedy je? Uspávačka musí znát, co člověka tíží? Zamyslel se, jak dívku přesvědčit, aby zazpívala u něj na zámku. Náhle zaslechl hlasy. To nebylo dobré.

„Pojď,“ zatáhl děvče za křoví u cesty. Příkrčení pozorovali vojáky, kteří kolem nich prošli. Už byla skoro tma, ale ti muži se nijak nesnažili vystoupat k jeskyni tiše a nenápadně.

„Vědí, že všichni spí,“ zašeptala Veronika.

„Vědí,“ přikývl generál. „Jenže oni hledají tu jedinou duši, která nespí. Neslyšel jsem, že by kdy dříve spáčům ublížili.“

„Proto chodívám pryč. Děkuji ti, že jsi mne ukryl. Šla jsem jim naproti a nedávala pozor. Kam ale půjdu teď? Můj úkryt dole ve vsi jistě znají. Nebo hlídají.“

„Pojď se mnou do mého domu,“ nabídl dívce pohostinství. „Tam ti dokážu povědět, jaké mám trápení a proč jsem tě vyhledal.“

„Je to daleko?“

„Je,“ přikývl generál. „Mí přátelé mne čekají u koní, na nich brzy dojedeme domů. Pokud umíš jezdit na koni sama, budeme tam ještě rychleji.“

Veronika kdysi několikrát na koni jela, vojáků se bála, a tak slíbila, že zkusí jet sama. Šli celou noc, než našli generálovy druhy. Veronika nebyla na dlouhou jízdu na koni zvyklá, museli často odpočívat, ale statečně vždy řekla, že už zase mohou jet dál. Byla to obtížná cesta, koně pádili po cestách, přes pole a louky, ale za svítání druhého dne se ocitli nedaleko zámku. Veronika se lekla.

„Tady žijete?“

Starý generál pokýval hlavou.

„Ptáš se dost pozdě, děvče. Svěřila jsi mi svůj život, jsi příliš důvěřivá. Nyní už není cesty zpět, jsi na mém panství. Neboj se však, neublížím ti. Jen doufám ve tvou pomoc.“

Veronika mlčela, byla příliš zmožená z cesty i nenadálého překvapení. Její průvodce ji zavedl do zámku, zavolal služebnou a přikázal, aby ji uložili ke spánku. Odpoledne se Veronika nestačila divit. Oblékli ji do hezkých šatů jako pro princeznu a dovedli do jídelny k bohatě prostřenému stolu. Udiveně se rozhlížela po zdech, plných obrazů, po vyřezávaném nábytku a mnoha ozdobách v každé místnosti.

Jen stěží poznala toho starého muže, který ji sem přivedl. Už věděla, že je to sám králův generál a vůbec netušila, co bude dál. Věděla jen tolik, že kdyby sebevíc chtěla, tohoto starého muže nemá proč politovat nebo s ním soucítit. Žil přece na tak nádherném místě!

„Vítej ve svém novém životě, Verunko. Rozhodl jsem, že se staneš mou schovankou, dcerou, kterou nemám. Život tam venku se pro tebe stal velmi nebezpečným, mám o tom nové zprávy. Já se smířil s tím, že na mne tvůj dar nepůsobí, pochopil jsem, oč jde. Jsou ale jiní, mocní lidé, kteří spí ještě méně a hůř, než já.“

„Nic špatného jsem neudělala,“ lekla se Veronika.

„Přesto ses musela skrývat,“ přikývl generál. Veronika stěží zadržovala pláč. Chtěla pomoci nešťastným lidem, nerozuměla tomu, proč ji pronásledují ani proč by jí mohl někdo ublížit. Copak už nikdy neuvidí svého bratříčka? Ještě cestou sem věřila, že přijde lepší doba, ona se vrátí k bratříčkovi a jejich pěstounce a všechno bude dobré. Najednou byly všechny sny pryč. Cítila, že má ten vznešený generál pravdu. Je ale správné žít tady v přepychu a zapomenout na bratra a na všechny ty lidi, kterým ještě může ulevit v hrozných snech? Když viděla bohatě

prostřený stůl, musela myslet na všechny, kteří tolik jídla neuvidí ani za měsíc dohromady. Generál Veroniku pozorně vyslechl.

„Něco můžeme napravit společně, s něčím zatím počkáme. Jsem u krále v nemilosti, možná bych tě musel vydat, proto chci prohlásit, že jsi moje utajená dcera, úplně obyčejné děvče, které jsem přivezl po smrti tvé matky. Můžeš mít, samozřejmě, mladšího bratříčka, ze kterého vyroste mladý kavalír.“

„Proč vás král nemá rád? Jste laskavý a moudrý.“

Generál pokrčil rameny.

„U dvora se všichni snaží, aby je měl panovník radši, než ostatní. Koho má rád, toho obdaruje bohatstvím, víš? Pomluvy jim v tom pomáhají. Se mnou promluvil jen několikrát. Naposledy jsem mladého krále viděl při pohřbu jeho otce.“

Tomu Veronika příliš nerozuměla, ale od mnoha poutníků často slyšela, jak zlé slovo dokáže ublížit nevinným. Oddechla si, že po ní generál nežádá kouzla nebo zázraky, které nemůže dát. Jen ještě nemohla dost dobře uvěřit, že se z ní má stát vznešená slečna. Byla zároveň moc vděčná za to, že bude moci být spolu s bratříčkem.

Jak generál slíbil, brzy na zámku přivítali Verunčina mladšího bratra. Sotva malý Adámek vykoukl z kočáru, hned Veroniku objal a nechtěl ji pustit. Všechny služebné to dojalo až k pláči. Na zámku hned bylo mnohem veseleji, než kdykoliv předtím. Obě děti se sice musely hodně učit, přesto zbývalo hodně času na hry. Po zámku a zahradě dováděly s dětmi služebných a nikdo se pro jejich dovádění a křik nezlobil. Jejich veselý smích generálovu sídlu velice chyběl, teď to všichni věděli.

*

Po roce přijel z královského sídla rychlý posel. Král zase válčil, moc mu to nešlo a vzpomněl si na svého starého vojevůdce. Potřeboval jeho pomoc, jinak válku prohraje. Generál byl smutný, protože věděl, že tím zklame Veroniku. Za tu dobu, co jí dal domov, si ji velice oblíbil. Už se mu dávno vrátil dobrý spánek a klidné sny. Byl opravdu moudrý a pochopil, že je to díky úctě, vděčnosti a snad i lásce, s níž k němu děti vzhlížejí. Měl by to všechno ztratit? Proč? Pro krále, který nerozumně začal zase válčit poté, co generál a starý král vyjednali výhodný mír?!

Zpráva o poslovi prolétla celým zámekem. O nynější válce tu věděli, ale nikdo o ní nemluvil, generál to zakázal. Nyní se to konečně dozvěděla i Veronika. Hned běžela za generálem. Našla ho v knihovně.

„Musíte odejít, otče?“

Generála potěšilo, že mu tak řekla. Hned však zesmutněl, že svou Verunku zarmoutí.

„Král mne potřebuje. Nechci odejít a pomoci mu znovu šířit všechna neštěstí, jaké válka přináší.“

Veronika přikývla, přišla blíž a vzala generála za ruku.

„Já to vím, otče. Jenže mi tu už dávno vyprávěli, že právě vy dokážete válku ukončit. Tak jako onu poslední. Že jsou věci, které nezměním, když se rozhodne někdo mocný, avšak právě vy jste tím, kdo dnes může to zlé napravit. Prosím, otče, poslechněte krále a zkuste udělat všechno, aby se lidem nevrátilo neštěstí, zlé sny a nočních můry.“

Generál Veroniku objal a políbil na čelo.

„Čím jsem si zasloužil tak moudrou dceru?“

„Tím, jaký jste, otče. Věřím, že pouze vy dnes dokážete naší zemi vrátit klid.“

Tehdy králův vojevůdce odjel do nové služby s úkolem, který byl nad všechny královy rozkazy. Vložil se do sporů a dokázal vyjednat znovu mír. Král mu za to vrátil všechny výsady a učinil z něj svého rádce.

Rok za rokem se převalil nad klidnou zemí. Z Veroniky vyrostla krásná a vzdělaná dívka, z jejího bratra mladý kavalír, který se učil diplomatickému vyjednávání. Jak obě děti dospívaly spokojeně a šťastně, jak lidé v celé zemi zapomínali na válečné strasti, slábl Verunčin dar.

Její zpěv již nebyl jedinou silou, při které lidé klidně usínali, už nebyla vzácnou Uspávačkou. Přesto dál všichni rádi naslouchali jejímu krásnému zpěvu. Připomínali si, jak do jejich srdcí vnášel naději a víru, že se vše v dobré obrátí. Kdykoliv Veronika zpívala, jako kdyby hladila každého přímo po srdci. Ať zpívala před králem a jeho dvořany nebo jen doma na zámku, vítr roznášel její hlas po širém okolí a třebaže mnozí nerozuměli slovům písní, na tvářích jim rozkvétaly úsměvy.

Tak z velikého trápení malého děvčátka vyrostlo dobro pro celou zemi. Bez pomoci, soucitu a ochrany mnoha dalších by to však možné nebylo. Proto příběh Veroniky a starého vojevůdce zapsali do moudrých knih a připomínali si po další dlouhé věky.

Její dar ze světa nezmizel – jenom jsme již zapomněli pozorně naslouchat písním, které nám napovídají, jak sladké je snít o naději, štěstí a krásách světa i v dobách nejistých a zlých. Možná je čas vzpomenout si, že v nich můžeme nalézt klid srdce. Že mohou probudit víru ve vlastní síly všechny velké sny uskutečnit.